

Botos Katalin:

„A bankszabályozás... te ostoba!”

Ezt a címet adta egy írásának Antonio Foglia (2023), nyilvánvaló utalással Clinton választási szlogenjére: „The economy... you stupid!” Vagyis: A gazdaság – te ostoba! Csak ez számít!!

Foglia egy luganói magánbank (Ceresio) igazgatósági tagja, és résztvevője az *Új gazdasági gondolkodás* nevű intézménynek. A Silicon Valley Bank bukása kapcsán igen érdekes gondolatokat tett közzé e bankcsőd okairól. Felhívta a figyelmet, hogy milyen komoly hiányosságok voltak az amerikai bankszabályozásban, amelyek a bank csődjéhez vezettek. (Erről a témáról egyébként már korábban, 2017-ben is írt, a Japán Financial Times c. lapban. Régebb óta foglalkoztatja e kérdés.)

Mire utalt írásában Antonio Foglia? Arra, hogy az amerikai szabályok szerint a z állampapírok kimutatása a lejáratig való tartás esetén lévő értékük, tehát névértékük szerint kötelező... Holott, ha a piaci értéket vették volna alapul, azonnal kiderült volna a bankfelügyeleti jelentésekből, hogy a bank elvesztette tőkéjét. Aminek tízszeresét is kitette mérlegfőösszege, az általa fogadott betétekkel megnövekedett kihelyezési volumene. Hát, igen, a Bázeli alapszabályozás szerint a minimális tőke-megfelelés csak 8%, ámbár a bázeli bankszabályozási módosítások után testre szabottabb, magasabb tőke-megfelelési értékek is előírhatóak lennének egyes bankokra – ha tudnának róla a felügyelők. A jelentésekből, off-site vizsgálatokból azonban nem feltétlenül derült ilyesmire fény. Stressz- tesztet meg csak a nagyon nagy bankoknak kellett az USA-ban csinálniuk. Miért? Mert a 2008-as válság utáni szigorúbb szabályozást 2018-ban enyhítették, hivatkozva a bankok versenyképességét terhelő fölös költségekre... A banki lobbi sosem pihen. Tehát a Silicon Valley Bank elvileg a felügyeleti előírások betűjét betartva ment csődbe...De nagyon jól követhető, hogy a szabályozási lazítások után mindig jelentkezik a probléma.

Gyakorlatilag a SVB összezsugorítását a FED monetáris politikája okozta, hiszen a jegybanki kamatemelések eredményezték a csődhelyzetet. Korábban a bank a szabad eszközeit hosszú lejáratú állampótvényekbe fektette be (s láttuk, azokat gyakorlatilag névértéken tartották nyilván). Módja volt a befektetési üzletágba beszállni, hiszen a Glass-Steagall Actot, amit Rooseveltnél idejében hoztak, 2000 után lényegében eltörölték. Jött 2008... Ez után a Frank-Dodd törvénnyel szigorítottak, majd 2018-ban – mint utaltunk rá – újra enyhítették... A Bank betétesei – lényegében a Szilícium Völgy innovatív kisebb vállalkozásai – a kamatemelés hatására megpróbálták magukat

megtakarításaikból tovább finanszírozni. Elkezdtek kivonni betéteiket a bankból. Csakhogy a banknak nem volt elég likvid eszköze... Ez bankrohamhoz vezetett...

Robert Reich, aki amerikai munkaügyi miniszter volt a Clinton kormányzat alatt, világosan rámutat a szabályozási hullámvasút okaira – és hatásaira. (Reich, 2023) Az 1950-60-as években a szabályozott banki tevékenység kissé unalmas üzlet volt, s az amerikai összprofitnak csak 10 %-át tette ki a bankok jövedelme. A bankári tevékenység nem volt túl izgalmas. Ez az arány azonban a pénzügyi innovációk korában, az 1980-as években 30%-ra nőtt, majd 2001-ben csúcspontjára, 40%-ra emelkedett! Ez a volumen **négyszerese az USA teljes feldolgozóipari profitjának!!!** Nem a termelő tevékenységből, hanem a banki üzletekből lehetett hatalmas nyereségekre szert tenni! Ki nem látja, hogy ez szinte abszurd? A kockázati lazítások pedig mindig bankcsődöket hoztak, előbb vagy utóbb.

Jelen cikkét Antonio Foglia néhány nappal a svájci nagybank, a Credit Suisse beomlása után publikálta. Látható, hogy *azért Európa is sérülékeny*. Még ha itt a számviteli és felügyeleti szabályok biztonságosabbak is... A botránnyos vezetési hibák, erkölcsi hiányosságok nem igazán oldhatók meg szabályozással. Ha maga a menedzsment akar csalni, vagy képtelenek a részvényesek őket ellenőrizni ebben, akkor a legjobb felügyelet is tehetetlen, mondta ezt évtizedekkel ezelőtt Gerry Corrigan, a New Yorki FED-bank elnöke egy konferencián, amelyen részt vettem.

Az európai szigorúbb szabályozás bizonyos értelemben csökkentette a bankközi hitelekben rejlő lehetőségeket, mert ugyan ki adna kölcsön egy másik banknak, ha az nem tud magasabb hozamot produkálni számára, mint ha maga fektetne be jobb hozamú eszközökbe? (Eddig az európai bankvilág az univerzális bankolás modelljét követte, szemben a korábban az amerikai Glass Steagall Act-tel - GSA – elválasztott bankgyakorlattal... de azt is univerzálissá tették, a GSA eltörlésével...)

Figyelemre méltó a bankvezetési modell eltérése az amerikaiétól, például a német gyakorlatban. A német rendszerben a bankok képviselői benne szerepeltek a vállalatok vezetőségében. Így a vállalkozások menetét közvetlenül figyelhették. A banki Felügyelőbizottság pedig – mintegy a részvényesek, tulajdonosok képviselőjeként – esetenként egyetértési jogot vindikálhatott magának a banki ügyvezetéstől, pl. nagyobb volumenű hiteldöntéseknél. (A magyar szabályozás azonban általában az amerikai példát követte, az igazgató-tanács és a felügyelőbizottság tekintetében. A felügyelőbizottság szerepe nem erős, semmi olyan jogköre nincs, mint a németeknél volt. Tapasztalatból mondhatom, hogy a külső igazgatósági tagok szerepe pedig igazán nem volt túl hatékony a döntéshozatal ellenőrzésében, pedig ez lett volna a szerepe... lásd a Postabank csőd esetét.)

Úgy tűnik, a bankok maguk lassan kizáródnak Európában a jövedelmező befektetési üzletekből, s a pénzforgalmi tevékenységre korlátozódnak. (Amíg előbb-utóbb a jegybanki digitális pénz majd *ebből* is ki nem szorítja őket...)

Antonio Foglia érdekes javaslattal állt elő: Kutyaharapást a szőrével! A betét-befogadások helyett finanszírozzák magukat a bankok saját értékpapír-kibocsátással! Így jobban szinkronban lehetne tartani a forrás-kihelyezés oldalt, hisz mindkettőt piaci értékeléssel kellene nyilvántartani, nem pedig, mint jelenleg, amikor a betétek névértékét gyakorlatilag az állam garantálja, míg a befektetési oldal piac-függő...

A szerzőnek a digitális jegybankpénz problémára való utalása azonban további komoly gondolkodásra fogja készíteni a pénzülmélettel foglalkozókat.

Csongrád, 2023 március

Robert Reich

There's a deeper story to Silicon Valley Bank's failure. What can we learn from it?
The Guardian, Mar 13, 2023

Antonio Foglia It's the Banking Regulations, Stupid! Prpjct Syndicate, Mar 17, 2023